

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Cyfeirnod: PHW75

Rhif y Fersiwn: 1

Dyddiad yr adolygiad nesaf:

Mawrth 2026

POLISI AR Y DEFNYDD O'R GYMRAEG O FEWN IECHYD CYHOEDDUS CYMRU

Datganiad Polisi

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi ymrwymo i greu diwylliant bywiog, cynhwysol ac iach lle mae ein holl bobl yn cael eu cefnogi i ffynnu.

Fel sefydliad, rydym wedi ymrwymo i feithrin amgylchedd gwaith cadarnhaol, hyblyg a chynaliadwy. Ein dyhead yw bod yn sefydliad enghreifftiol ar gyfer llesiant, lle mae ein staff yn cael eu cefnogi i sicrhau bod eu profiad o weithio yn eu galluogi i fod yn iachach ac yn hapusach yn y gwaith, ac i allu bod ar eu gorau.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn falch iawn o'n statws fel sefydliad cenedlaethol, ac o'n hunaniaeth fel sefydliad Cymreig unigryw. Mae'r Gymraeg yn rhan gynhenid o'r hunaniaeth genedlaethol honno, ac mae iddi bwysigrwydd nid yn unig i'r gwasanaethau a ddarparwn i'r cyhoedd yng Nghymru ond hefyd i'r staff o fewn ein sefydliad.

Mae Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 7) 2018 yn glir ynghylch y gofynion statudol sy'n berthnasol i'n gwasanaethau a'n gweinyddiaeth; mae'r polisi hwn yn bodloni gofynion Safon 79, "Rhaid ichi ddatblygu polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol er mwyn hybu a hwyluso defnyddio'r iaith". Fodd bynnag, nid yw cynnwys y polisi hwn yn ymwneud â sut yr ydym yn bodloni'r Safonau; maent yn ymwneud â sut yr ydym yn mynd ati i greu newid diwylliannol o fewn ein sefydliad sy'n normaleiddio'r defnydd o'r Gymraeg ac yn sicrhau ein bod yn meithrin ethos dwyieithog. Po fwyaf y gallwn ddatblygu ein diwylliant dwyieithog, rhwyddaf a mwyaf naturiol fydd cydymffurfio â'r Safonau.

Mae'r polisi hwn yn dangos sut y byddwn yn gweithio i gael gwared ar unrhyw rwystrau ar hyn o bryd sy'n atal siaradwyr Cymraeg rhag defnyddio'r iaith gyda'i gilydd, byddwn yn creu amgylchedd dysgu cefnogol i'r rhai sy'n ceisio caffael a gwella eu sgiliau Cymraeg, a byddwn yn galluogi'r rhai hynny ymhlith ein staff nad ydynt yn siaradwyr Cymraeg eu hunain i ddatblygu a dangos parch a chefnogaeth i'r iaith.

Polisiâu, Gweithdrefnau a Dogfennau Rheoli Ysgrifenedig Cysylltiedig

- [Rheoliadau Safonau'r Gymraeg \(Rhif 7\) 2018](#)
- [Hysbysiad Cydymffurfio Iechyd Cyhoeddus Cymru](#)
- [Polisi Fy Nghyfraniad](#)

- [Polisi Rheoli Polisiâu, Gweithdrefnau a Dogfennau Rheoli Ysgrifenedig Eraill](#)
- [Mewnwyd Iechyd Cyhoeddus Cymru: Hwb yr Iaith Gymraeg \(Mynediad i staff yn unig\)](#)

Mae'r holl bolisiâu a gweithdrefnau corfforaethol ar gael ar wefan Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Cwmpas

Mae'r polisi hwn yn berthnasol i hybu a hwyluso'r Gymraeg yng nghyd-destun busnes mewnol Iechyd Cyhoeddus Cymru (Safon 79). Nid yw'n trafod yr elfennau hynny sy'n ofynion cyfreithiol o dan Safonau'r Gymraeg (ceir rhestr ohonynt yn Atodiad 1), ac eithrio lle mae gorgyffwrdd a synergeddau.

Mae Safonau eraill, na chyfeirir atynt yma, yn berthnasol mewn perthynas â'r defnydd o'r Gymraeg yn ein hymwneud â phobl a sefydliadau allanol.

Oni nodir yn wahanol, mae "ni" yn y polisi hwn yn cyfeirio at Iechyd Cyhoeddus Cymru fel sefydliad.

Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ac Iechyd	Mae Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, y Gymraeg ac Iechyd wedi'i gwblhau a gellir ei weld ar dudalennau gwe'r polisi.
Cymeradwywyd gan	Pwyllgor Pobl a Datblygu Sefydliadol
Dyddiad Cymeradwyo	15 Mawrth 2023
Dyddiad adolygu	15 Mawrth 2026
Dyddiad Cyhoeddi:	30 Mawrth 2023
Cyfarwyddwr Gweithredol Atebol/Cyfarwyddwr	Neil Lewis, Cyfarwyddwr Pobl a Datblygu Sefydliadol
Awdur	Sara Peacock, Arweinydd Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant

Ymwadiad

Os yw dyddiad adolygu'r ddogfen hon wedi mynd heibio, sicrhewch mai'r fersiwn rydych yn ei defnyddio yw'r fersiwn fwyaf cyfredol, naill ai drwy gysylltu ag awdur y ddogfen neu â Llywodraethu Corfforaethol.

Crynodeb o adolygiadau/diwygiadau				
Rhif fersiwn	Dyddiad yr Adolygiad	Dyddiad Cymeradwyo	Dyddiad cyhoeddi	Crynodeb o'r Diwygiadau
1	Awst - Rhagfyr 2022	15/03/23	30/03/23	Polisi newydd

1. Cyflwyniad ac egwyddorion

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi ymrwymo i greu diwylliant bywiog, cynhwysol ac iach lle mae ein holl bobl yn cael eu cefnogi i ffynnu.

Rydym wedi ymrwymo i feithrin amgylchedd gwaith cadarnhaol, hyblyg a chynaliadwy. Ein dyhead yw bod yn sefydliad enghreifftiol ar gyfer llesiant, lle mae ein staff yn cael eu cefnogi i sicrhau bod eu profiad o weithio yn eu galluogi i fod yn iachach ac yn hapusach yn y gwaith, ac i allu bod ar eu gorau.

Mae'r polisi hwn yn disgrifio'r camau y bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn eu cymryd i feithrin ethos dwyieithog o fewn y sefydliad, i sicrhau bod staff yn teimlo'n gyfforddus ac wedi'u grymuso i ddefnyddio eu sgiliau Cymraeg yn ystod eu diwrnod gwaith, ac i gefnogi staff i ddatblygu a gwella'r sgiliau hynny, ar ba bynnag lefel. Yr hyn sydd wrth wraidd hyn yw sut y gall ein defnydd o'r Gymraeg gyfrannu at werthoedd ein sefydliad o "Gweithio gyda'n gilydd, gydag ymddiriedaeth a pharch, i wneud gwahaniaeth".

Mae'r camau gweithredu yn y polisi hwn yn ychwanegol at y gofynion statudol ar Iechyd Cyhoeddus Cymru fel cyflogwr o dan Safonau'r Gymraeg, sydd wedi'u cynnwys er gwybodaeth yn Atodiad 1.

Nid yw'r Gymraeg yn berthnasol yn unig i ofynion Safonau'r Gymraeg. Mae cynlluniau a mentrau perthnasol eraill yn cynnwys:

- **[Strategaeth Pobl Iechyd Cyhoeddus Cymru 2020–30](#)**: Mae hwn yn nodi pwysigrwydd a her sicrhau bod gennym niferoedd digonol o siaradwyr Cymraeg yn ein gweithlu, yn enwedig yn ein rolau rheng flaen, a phwysigrwydd hyfforddi'r gweithlu presennol a bod yn gyflogwr deniadol i siaradwyr Cymraeg nad ydynt wedi'u recriwtio eto.
- **[Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#)**: Disgwylir i Iechyd Cyhoeddus Cymru gyfrannu at nodau'r Ddeddf hon, ac un ohonynt yw "Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu".
- **[Mwy Na Geiriau, Cynllun pum mlynedd 2022–27](#)**: Mae cynllun Llywodraeth Cymru ar gyfer defnyddio'r Gymraeg o fewn y sector Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn ei gwneud yn ofynnol i bob darparwr gwasanaeth allu gwneud "Cynnig Rhagweithiol" o wasanaeth Cymraeg.
- **[Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr Cymraeg](#)**: Mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg a'r rhai sy'n defnyddio'r iaith yn rheolaidd, mae hyn yn cynnwys ffocws arbennig ar y gweithle, ac yn nodi bod "mwy o siaradwyr Cymraeg yn defnyddio'r Gymraeg gyda'u cydweithwyr lle mae'r cyflogwr yn

gefnogol i'r defnydd o'r Gymraeg yn y rhan fwyaf o agweddau ar waith y busnes".

Yn ogystal, mae gwaith pellach sy'n cael ei wneud o fewn Iechyd Cyhoeddus Cymru ar amser ysgrifennu'r polisi hwn yn cynnwys datblygu fframwaith ymddygiad ac adnewyddu ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol, a fydd yn gorgyffwrdd â'r dyheadau diwylliannol a fynegir yma.

Er bod y polisi hwn yn canolbwyntio ar y camau cadarnhaol y gall y sefydliad eu cymryd i ddatblygu ein defnydd o'r Gymraeg, dylid nodi bod Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn ymgorffori'r hawl i bobl ddefnyddio'r Gymraeg gyda'i gilydd, a gellir adrodd am unrhyw ymgais i wadu bod yr hawl honno i Gomisiynydd y Gymraeg, a all ymchwilio iddo.

2. Rolau a Chyfrifoldebau

Mae gan bob uwch arweinydd gyfrifoldeb i arwain trwy esiampl, ac i annog a meithrin ethos dwyieithog o fewn y sefydliad.

Mae'r Cyfarwyddwr Pobl a Datblygu Sefydliadol yn gyfrifol am sicrhau bod anghenion y Gymraeg yn cael eu gwreiddio yn ffrydiau gwaith y Gyfarwyddiaeth honno fel y gall staff gael mynediad hawdd at y cyngor, yr arweiniad a'r cymorth sydd eu hangen arnynt mewn perthynas â defnyddio a datblygu eu Gymraeg.

Mae Cyfarwyddwyr a rheolwyr llinell yn gyfrifol am sicrhau bod strwythurau a phrosesau eu Cyfarwyddiaethau yn cofleidio ffyrdd newydd o weithio sy'n hwyluso a normaleiddio'r Gymraeg, ac i roi arweiniad o amgylch yr iaith.

Mae'r Grŵp Iaith Gymraeg a'r Rhwydwaith Iaith Gymraeg yn ymuno yn y cyfrifoldeb i godi ymwybyddiaeth o'r polisi hwn ac annog eraill i gofleidio ei ethos.

Anogir holl staff Iechyd Cyhoeddus Cymru i gymryd cyfrifoldeb personol am ddefnyddio a datblygu eu sgiliau Gymraeg.

3. Arweinyddiaeth

O'r Prif Weithredwr a Chadeirydd y Bwrdd a thrwy'r sefydliad cyfan, mae gan bob arweinydd yn Iechyd Cyhoeddus Cymru gyfrifoldeb i fodelu arferion da a dangos parch at y Gymraeg. Fel isafswm, gall arweinwyr ymgorffori "cwrteisi ieithyddol" (gweler adran 6.3) yn eu hymarfer trwy ddefnyddio cyfarchiad Cymraeg (e.e. *bore da*, *prynhawn da*) a Chymraeg achlysurol arall (e.e. *diolch*, *da iawn*). Mae'r cynllun *Mwy Na Geiriau* yn cynnwys cam gweithredu i holl uwch arweinwyr y GIG yng Nghymru gymryd rhan mewn rhaglen "Arwain mewn Gwlad Ddwyieithog" erbyn 2025, a fydd yn cefnogi'r arfer hwn.

Mae'n bwysig bod holl sbectrwm caffael iaith yn weladwy, fel bod y rhai sydd ond yn siarad ychydig o Gymraeg neu sy'n llai hyderus yn chwarae rhan hanfodol wrth newid canfyddiadau cyffredinol tuag at yr iaith. Gall y rhai sydd â rhywfaint o Gymraeg, neu sy'n dysgu ar hyn o bryd, annog eraill trwy fod yn rhagweithiol wrth ddefnyddio'r hyn y maent wedi'i gaffael hyd yn hyn. Beth bynnag yw rôl cydweithiwr, dylid annog a chefnogi'r rhai sy'n dewis rhannu eu hiaith o fewn eu timau ac annog eraill (e.e. trwy rannu "gair y dydd" neu debyg) i wneud hynny. Yn y modd hwn, mae ein holl staff, ym mha bynnag fand, yn cael y cyfle i ddangos arweinyddiaeth.

Gall y rhai sy'n siaradwyr Cymraeg mwy hyderus gefnogi eu cydweithwyr drwy ddefnyddio'r iaith mewn cymaint o sefyllfaoedd â phosibl, a defnyddio'r bathodyn oren "Iaith Gwaith" i ddangos eu bod yn siarad/dysgu Cymraeg (gweler adran 5). Anogir y siaradwyr Cymraeg hyn i fod yn amyneddgar a chymwynasgar i'r rhai sy'n dysgu neu'n llai hyderus yn yr iaith; mae awgrymiadau ar sut i gefnogi eraill ar gael ar y fewnwyd Hwb.

4. Dysgu

Mae gan Iechyd Cyhoeddus Cymru gyfrifoldeb o dan Safonau'r Gymraeg i ddarparu cyfleoedd i'n staff ddysgu Cymraeg, a dysgu trwy gyfrwng y Gymraeg (gweler Safonau 97–101 yn Atodiad 1). Nid trwy ddosbarth neu gwrs yn unig y caffaelir iaith; mae defnydd ac ymarfer rheolaidd yn angenrheidiol i ymgorffori dysgu a chynyddu hyder. Felly mae angen inni sicrhau bod cyfleoedd i bawb ddefnyddio'r Gymraeg sydd ganddynt, beth bynnag fo'r lefel honno.

4.1 Cyrsiau Cymraeg

Er mwyn galluogi ein staff i ddysgu Cymraeg, mae amrywiaeth o opsiynau ar gael iddynt, gan gynnwys:

- Modiwlau rhagarweiniol Cymraeg Gwaith ar-lein
- Cyrsiau ystafell ddosbarth rhithwir gyda darparwyr lleol
- Cyrsiau hunanastudio llawn ar-lein ar lefelau Mynediad a Sylfaen (gyda chwrs Canolradd yn yr arfaeth)
- Cyrsiau dwys wythnos o hyd gyda Cymraeg Gwaith (preswyl a rhithwir) ar gyfer y rhai ar lefel Canolradd ac uwch, gan gynnwys cyrsiau "Gloywi" ar gyfer y rhai sydd am wella eu hyder wrth siarad neu eu gallu ysgrifennu ffurfiol.

Rydym yn elwa o gymhorthdal gan Lywodraeth Cymru ar gyfer y cyrsiau hyn, fel bod llawer ohonynt yn rhad ac am ddim i ni gael mynediad iddynt; cyrchir swm bach o gyllideb ychwanegol i ariannu'r gweddill.

Mae manylion llawn y cyrsiau hyn a sut i gofrestru ar gyfer un ar gael ar y [dudalen Dysgu Cymraeg](#) ar fewnwyd Hwb.

Byddwn yn parhau i fod yn agored i ffyrdd newydd o ddysgu, a byddwn yn galluogi ein staff i gael mynediad at gyfleoedd lle bynnag y gallwn.

4.2 Dysgu trwy gyfrwng y Gymraeg

Byddwn yn parhau i fod yn agored i anghenion ein staff i gael mynediad at ddysgu ar faterion eraill drwy gyfrwng y Gymraeg (gweler Safonau 97 a 98 yn Atodiad 1), a byddwn yn hwyluso hynny lle bo hynny'n ymarferol. Rydym hefyd yn darparu deunyddiau i gefnogi hyn ar ein mewnrwyd Hwb (e.e. canllawiau ar ddefnyddio'r Gymraeg yn ystod cyfarfodydd Bwrdd).

4.3 Cefnogi ein dysgwyr

Byddwn yn hwyluso ystod o weithgareddau i gefnogi ein staff sy'n dysgu Cymraeg, megis:

- Cylchlythyrau rheolaidd gydag awgrymiadau ar ddysgu a gwybodaeth am ddigwyddiadau diwylliannol
- Sesiynau ymarfer siarad ar Teams
- Cynllun mentora yn paru dysgwyr uwch â siaradwyr hyderus ar gyfer ymarfer siarad un i un
- Sianel Teams ymroddedig ar gyfer y rhai sy'n dysgu Cymraeg

Byddwn yn parhau i chwilio am gyfleoedd a mentrau newydd i wella dysgu ein staff, yn enwedig ar gyfer y rhai sydd â sgiliau ond diffyg hyder i'w defnyddio.

4.4 Cefnogi ein staff sy'n siarad Cymraeg

Rydym yn ystyried y Gymraeg yn fater cynhwysiant; rydym am i'n staff deimlo'n gyfforddus a'u bod yn cael eu cefnogi i siarad Cymraeg gyda chydweithwyr a chysylltiadau proffesiynol eraill, yn ogystal ag ar lefel gymdeithasol.

Byddwn yn sefydlu Rhwydwaith Iaith Gymraeg, i alluogi ein cydweithwyr sy'n siarad Cymraeg i gael fforwm cyfrwng Cymraeg seiliedig ar waith. Nod hyn yw darparu ymdeimlad o gymuned, modelu arfer da mewn Cymraeg proffesiynol, galluogi cydweithwyr sy'n siarad Cymraeg i gadw eu sgiliau Cymraeg seiliedig ar waith yn gyfredol a rhannu gwybodaeth a phrofiad, a galluogi'r rhai sy'n llai hyderus i ddefnyddio eu sgiliau datblygol mewn amgylchedd cefnogol.

Fel isafswm, mae gan holl staff Iechyd Cyhoeddus Cymru rai hawliau i ddefnyddio'r Gymraeg sydd wedi'u hymgorffori yn Safonau'r Gymraeg (gweler Atodiad 1), ac rydym yn annog cydweithwyr i ddod yn ymwybodol ohonynt a theimlo'n hyderus i arfer yr hawliau hynny.

5. Technoleg

Mae pecyn Microsoft Cymraeg safonol wedi'i osod ar bob cyfrifiadur a gliniadur yn ystâd Iechyd Cyhoeddus Cymru, felly mae gan bob aelod o staff fynediad at offer gwirio'r Gymraeg sylfaenol ar raglenni Office 365. Mae cyfarwyddiadau ar sut i gael mynediad at yr offer hyn a'u galluogi ar gael ar fewnrwyd Hwb.

Mae'r safon aur ar gyfer cymorth gwirio sillafu a gramadeg Cymraeg yn parhau i fod y pecyn Cysgliad o Ganolfan Bedwyr ym Mhrifysgol Bangor, sydd wedi'i drwyddedu i'w ddefnyddio ar draws y GIG yng Nghymru, ac argymhellwn fod hwn yn cael ei osod ar systemau pawb a fydd yn drafftio testun yn Gymraeg (beth bynnag fo safon eu Cymraeg a adroddir). Mae'r Gweithdrefnau Gweithredu Safonol ar gyfer gosod hwn ar gael ar [fewnrwyd Hwb](#), ac nid ydym yn rhagweld unrhyw adegau pan fydd angen i TG wrthod cais i'w gosod.

Mae Teams yn cynnig cyfieithiad awtomatig o destun sy'n cael ei roi yn ei swyddogaeth Sgwrsio, ac mae cyfarwyddiadau ar sut i ddefnyddio hwn i alluogi staff i wneud sylwadau yn Gymraeg gyda chydweithwyr nad ydynt yn siarad yr iaith, ar gael ar fewnrwyd Hwb. Mae gan blatfform Teams hefyd y cyfleuster i ddod â chyfieithydd ar y pryd i mewn ar alwad, fel y gellir cynnal cyfarfodydd yn Gymraeg a bod y rhai nad ydynt yn siarad yr iaith yn dal i allu cymryd rhan.

Nid ydym yn annog pobl i ddefnyddio cyfieithu peirianyddol (fel Google Translate) i gyfieithu o'r Saesneg i'r Gymraeg, gan nad yw'r ansawdd yn ddibynadwy. Ar gyfer defnydd mewnol, yr hyn sy'n bwysig yw bod gan staff yr hyder i ddefnyddio eu Cymraeg, beth bynnag fo'r lefel, yn naturiol fel rhan o'u gweithgareddau o ddydd i ddydd a/neu ddangos parch at yr iaith, a chyflawnir hynny orau drwy ysgrifennu a defnyddio'r Gymraeg yn hytrach na thrwy gyfieithu.

Mae nifer o eiriaduron, corpora ac offer Cymraeg rhagorol ar gael ar-lein, ac mae manylion y rhain wedi'u cynnwys yn adran [Adnoddau](#) yr Hwb Cymraeg ar y fewnrwyd. Mae adnoddau "Iaith Gwaith" (bathodynnau oren) (laniardau a bathodynnau – gweler Safon 105 yn Atodiad 1) yn parhau i fod ar gael am ddim i staff sy'n siarad neu'n dysgu Cymraeg. Mae fersiynau electronig o'r bathodyn ar gael ar fewnrwyd Hwb, ac anogir staff i fabwysiadu'r rhain i'w defnyddio mewn amgylchedd digidol, megis mewn llofnodion e-bost ac ar gefndiroedd Teams.

Byddwn yn parhau i geisio a chroesawu atebion technolegol i rwystrau ieithyddol pan fyddant ar gael o fewn ein Strategaeth Ddigidol bresennol.

6. Diwylliant Cymraeg

6.1 Hyrwyddo a digwyddiadau

Byddwn yn ceisio cynnal digwyddiadau codi ymwybyddiaeth rheolaidd drwy gydol y flwyddyn, i dynnu sylw at bwysigrwydd yr iaith, i gyfeirio at yr Hwb Cymraeg ar y fewnrwyd fel ffynhonnell cymorth a gwybodaeth, i annog staff i ymuno â sianel Cymraeg Teams Iechyd Cyhoeddus Cymru, ac i wahodd pobl i gysylltu â Pobl a Datblygu Sefydliadol gydag unrhyw ymholiadau sydd ganddynt am y Gymraeg. Bydd y Rhwydwaith Iaith Gymraeg yn chwarae rhan allweddol mewn gweithgareddau codi ymwybyddiaeth.

Bydd y digwyddiadau hyn yn defnyddio dyddiadau sefydledig yn y calendr Cymraeg, megis:

- Dydd Miwsig Cymru (Chwefror)
- Dydd Gŵyl Dewi Sant (Mawrth)
- Eisteddfod yr Urdd (Mai)
- Eisteddfod Genedlaethol (Gorffennaf/Awst)
- Diwrnod Shwmae/Su'mae (Hydref)
- Diwrnod Hawliau Cymraeg (Rhagfyr)

6.2 Llais Cymraeg

Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn gweithio ar set o ganllawiau ynghylch yr iaith a ddefnyddir i siarad am y Gymraeg mewn ffordd sy'n ei gwneud yn groesawgar ac yn gynhwysol. Cyn gynted ag y bydd y rhain yn cael eu gwneud yn gyhoeddus, byddwn yn sicrhau eu bod ar gael i'n staff ar [fewnrwyd Hwb](#), ac yn cael golwg ar gynhyrchu fersiwn lleol wedi'i addasu i'n hanghenion, er mwyn mabwysiadu hwn fel y safon ar gyfer ein cyfathrebu o gwmpas y Gymraeg.

6.3 Cwrteisi ieithyddol

Mae nifer o sefydliadau yng Nghymru yn ceisio galluogi'r holl staff i ddangos "cwrteisi ieithyddol", sef lefel sylfaenol o ddealltwriaeth er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ynganu enwau Cymraeg ac enwau lleoedd yn gywir, rhoi cyfarchion syml, a defnyddio Cymraeg achlysurol. Byddwn yn annog yr holl staff i gofleidio'r cysyniad hwn, a bydd adnoddau i lywio a galluogi hyn ar gael ar ein [mewnrwyd Hwb](#). Mae'n gam gweithredu i bob Bwrdd Iechyd ac Ymddiriedolaeth yn y cynllun gweithredu [Mwy Na Geiriau](#) ar gyfer iechyd a

gofal cymdeithasol yng Nghymru y bydd pob aelod o staff wedi cyrraedd y lefel sylfaenol hon o sgiliau Cymraeg erbyn 2027.

7. Monitro ac adolygu

Bydd dangosyddion allweddol ar gyfer y polisi hwn yn cynnwys:

- Defnydd hunangofnodedig o'r Gymraeg o fewn y gwaith (yn erbyn gwaelodlin i'w gynhyrchu pan gyhoeddir y polisi)
- Canrannau'r staff ar bob lefel o sgiliau Cymraeg, fel y'u cofnodir ar ESR
- Nifer y staff sy'n dechrau, ac yn cwblhau, cyrsiau Cymraeg ar-lein (Cymraeg Gwaith, Dysgu Cymraeg) ac yn bersonol (gyda darparwyr dysgu lleol)
- Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg mewn perthynas â defnydd mewnol o'r iaith (gweler Atodiad 1), fel yr adroddir yn Adroddiad Blyneddol Safonau'r Gymraeg, a gyhoeddir ym mis Medi bob blwyddyn.

8. Adborth, cymorth a chodi ymwybyddiaeth

Bydd y polisi yn cael ei adolygu bob tair blynedd neu pryd bynnag y bydd newid perthnasol yn y ddeddfwriaeth.

Rydym yn ceisio gwella ein harferion cyflogaeth yn barhaus a chroesawn unrhyw adborth sydd gennych mewn perthynas â'r polisi hwn. Gellir darparu adborth trwy e-bostio, PeopleSupport.PHW@wales.nhs.uk

Sicrhewr bod pob aelod o'r staff yn ymwybodol o'r polisi hwn pan fydd yn dechrau gweithio i Iechyd Cyhoeddus Cymru. Gellir gweld copïau hefyd ar wefan Iechyd Cyhoeddus Cymru neu drwy'r Tîm Pobl a Datblygu Sefydliadol, PeopleSupport.PHW@wales.nhs.uk.

Os bydd angen i unigolion ddefnyddio'r polisi hwn, gellir ceisio cyngor ac arweiniad gan PeopleSupport.PHW@wales.nhs.uk

Atodiad 1: Safonau'r Gymraeg sy'n berthnasol i'r defnydd mewnol o'r Gymraeg yn Iechyd Cyhoeddus Cymru

Safonau Gweithredu

79	Rhaid i chi ddatblygu polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol, gyda'r bwriad o hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg, a rhaid i chi gyhoeddi'r polisi hwnnw ar eich mewnwyd.
80	Pan fyddwch yn cynnig swydd newydd i unigolyn, rhaid i chi ofyn i'r unigolyn hwnnw a yw'n dymuno i'r contract cyflogaeth neu gontract am wasanaethau gael ei ddarparu yn Gymraeg; ac os yw'r unigolyn yn dymuno hynny, rhaid i chi ddarparu'r contract yn Gymraeg.
81	Rhaid ichi ofyn i bob cyflogai ("A") a fyddai'n dymuno cael unrhyw un o'r canlynol yn Gymraeg, ac os yw A yn dymuno cael un neu ragor yn Gymraeg rhaid ichi ei ddarparu (neu nhw) yn Gymraeg - (a) unrhyw ohebiaeth bapur sy'n ymwneud â chyflogaeth A, ac sy'n cael ei chyfeirio at A; (b) unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu unrhyw anghenion neu ofynion hyfforddi A; (c) unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu amcanion perfformiad A; (ch) unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu neu'n cofnodi cynllun gyrfa A; (d) unrhyw ffurflenni sy'n cofnodi ac yn awdurdodi gwyliau blynyddol; (dd) unrhyw ffurflenni sy'n cofnodi ac yn awdurdodi absenoldebau o'r gwaith; (e) unrhyw ffurflenni sy'n cofnodi ac yn awdurdodi oriau gwaith hyblyg.
82	Os byddwch yn cyhoeddi unrhyw un o'r canlynol, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg - (a) polisi ynghylch ymddygiad yn y gweithle; (b) polisi ynghylch iechyd a llesiant yn y gweithle; (c) polisi ynghylch cyflogau neu fuddion yn y gweithle; (ch) polisi ynghylch rheoli perfformiad; (d) polisi ynghylch absenoldeb o'r gwaith; (dd) polisi ynghylch amodau gwaith; (e) polisi ynghylch patrymau gwaith.

83	Rhaid i chi ganiatáu a datgan mewn unrhyw ddogfen sydd gennych sy'n nodi eich gweithdrefnau ar gyfer gwneud cwynion y gall pob aelod o staff – (a) gwneud cwynion i chi yn Gymraeg, ac (b) ymateb i unrhyw gŵyn a wnaed amdano ef neu hi yn Gymraeg; a rhaid i chi hefyd roi gwybod i bob aelod o staff am yr hawl honno.
84	Os byddwch yn cael cwyn gan aelod o staff neu'n cael cwyn ynghylch aelod o staff, a bod angen cyfarfod â'r aelod hwnnw o staff, rhaid i chi – (a) cynnig cynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os oes angen, ddarparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw; a (b) os yw'r aelod o staff yn dymuno i'r cyfarfod gael ei gynnal yn Gymraeg, cynnal y cyfarfod yn Gymraeg, neu os oes angen, gyda chymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu ar y pryd olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg.
85	Pan fyddwch yn rhoi gwybod i aelod o staff ("A") beth yw'ch penderfyniad mewn perthynas â chŵyn a wneir gan A, neu mewn perthynas â chŵyn a wneir am A, rhaid i chi wneud hynny yn Gymraeg os yw A – (a) wedi gwneud y gŵyn yn Gymraeg, (b) wedi ymateb yn Gymraeg i gŵyn am amdano ef, (c) wedi gofyn bod cyfarfod ynglŷn â'r gŵyn yn cael ei gynnal yn Gymraeg, neu (ch) wedi gofyn am gael defnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfod ynglŷn â'r gŵyn.
86	Rhaid i chi - (a) caniatáu a datgan mewn unrhyw ddogfen sydd gennych sy'n nodi eich trefniadau ar gyfer disgyblu staff y caiff unrhyw aelod o staff ymateb yn Gymraeg i unrhyw honiadau a wneir yn ei erbyn, a (b) os byddwch yn dechrau gweithdrefn ddisgyblu mewn perthynas ag aelod o staff, rhowch wybod i'r aelod hwnnw o staff am yr hawl honno.
87	Os byddwch yn trefnu cyfarfod ag aelod o staff ynghylch achos disgyblu mewn perthynas â'i ymddygiad, rhaid i chi – (a) cynnig cynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os oes angen, ddarparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw; ac

	(b) os yw'r aelod o staff yn dymuno i'r cyfarfod gael ei gynnal yn Gymraeg, cynnal y cyfarfod yn Gymraeg, neu os oes angen gyda chymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg.
88	Pan fyddwch yn rhoi gwybod i aelod o staff ("A") beth yw'ch penderfyniad yn dilyn proses ddisgyblu, rhaid ichi wneud hynny yn Gymraeg os yw A – (a) wedi ymateb i honiadau yn ei erbyn yn Gymraeg, (b) wedi gofyn bod cyfarfod ynglŷn â'r broses ddisgyblu yn cael ei gynnal yn Gymraeg, neu (c) wedi gofyn am gael defnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfod ynglŷn â'r broses ddisgyblu.
89	Rhaid i chi ddarparu meddalwedd gyfrifiadurol ar gyfer gwirio sillafu a gramadeg y Gymraeg i'ch staff, a darparu rhyngwynebau Cymraeg ar gyfer meddalwedd (pan fo rhyngwyneb ar gael).
90	Rhaid i chi sicrhau - (a) bod testun pob tudalen ar eich mewnwyd ar gael yn Gymraeg, (b) bod pob tudalen Gymraeg ar eich mewnwyd yn gweithredu'n llawn, ac (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar eich mewnwyd. Rhaid cydymffurfio â Safon 90 mewn perthynas â thudalennau ar eich mewnwyd sy'n ymwneud â'r materion o fewn y safonau gweithredu canlynol: ○ defnyddio'r Gymraeg o fewn eich Gweinyddiaeth fewnol; ○ cwynion a wneir gan staff; ○ disgyblu staff; meithrin sgiliau drwy gynllunio a hyfforddi'r gweithlu; a ○ recriwtio a phenodi.
91	Rhaid i chi sicrhau - (a) bod testun tudalen hafan eich mewnwyd ar gael yn Gymraeg, (b) bod unrhyw destun Cymraeg ar hafan eich mewnwyd (neu, pan fo'n berthnasol, fod hafan Gymraeg eich mewnwyd) yn gweithredu'n llawn, ac (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â thestun y dudalen honno.

93	Os oes gennych dudalen Gymraeg ar eich mewnwyd sy'n cyfateb i dudalen Saesneg, rhaid ichi nodi'n glir ar y dudalen Saesneg bod y dudalen hefyd ar gael yn Gymraeg, a rhaid darparu dolen uniongyrchol i'r dudalen Gymraeg ar y dudalen Saesneg gyfatebol.
94	Rhaid i chi neilltuo a chynnal tudalen (neu dudalennau) ar eich mewnwyd sy'n darparu gwasanaethau a deunydd cymorth i hybu'r Gymraeg ac i gynorthwyo eich staff i ddefnyddio'r Gymraeg.
95	Rhaid i chi ddarparu'r rhyngwyneb a'r dewislenni ar eich tudalennau mewnwyd yn Gymraeg. Rhaid cydymffurfio â Safon 95 mewn perthynas â'r canlynol: ○ unrhyw dudalen neu hafan ar eich mewnwyd sydd ar gael yn Gymraeg yn unol â Safonau 90 a/neu 91; ○ unrhyw dudalen rydych yn ei dynodi a'i chynnal ar eich mewnwyd yn unol â Safon 94.
96	Rhaid ichi asesu sgiliau Cymraeg eich cyflogeion.
97	Rhaid i chi ddarparu cyfleoedd i gael hyfforddiant yn Gymraeg yn y meysydd a ganlyn, os ydych yn darparu hyfforddiant o'r fath yn Saesneg – (a) recriwtio a chyfweld; (b) rheoli perfformiad (c) gweithdrefnau cwyno a disgyblu; (ch) ymsefydlu (d) delio â'r cyhoedd; ac (dd) iechyd a diogelwch.
98	Rhaid i chi ddarparu cyfleoedd i gael hyfforddiant yn Gymraeg ar ddefnyddio'r Gymraeg yn effeithiol mewn— (a) cyfarfodydd; (b) cyfweiliadau; a (c) gweithdrefnau cwyno a disgyblu.
99	Rhaid i chi ddarparu cyfleoedd yn ystod oriau gwaith – (a) i'ch cyflogeion dderbyn gwersi Cymraeg sylfaenol, ac (b) i gyflogeion sy'n rheoli pobl eraill gael hyfforddiant ar ddefnyddio'r Gymraeg yn eu rôl fel rheolwyr.

100	Rhaid ichi ddarparu cyfleoedd i'ch cyflogeion sydd wedi cwblhau hyfforddiant Cymraeg sylfaenol gael hyfforddiant pellach, yn rhad ac am ddim, er mwyn datblygu eu sgiliau yn yr iaith.
101	Rhaid ichi ddarparu cyfleoedd i'ch cyflogeion gael hyfforddiant, yn rhad ac am ddim, i wella eu sgiliau Cymraeg.
102	Rhaid ichi ddarparu cyrsiau hyfforddi er mwyn i'ch cyflogeion ddatblygu – (a) ymwybyddiaeth o'r Gymraeg (gan gynnwys ymwybyddiaeth am hanes yr iaith a'i lle yn niwylliant Cymru); (b) dealltwriaeth o'r ddyletswydd i weithredu yn unol â safonau'r Gymraeg; a (c) dealltwriaeth am y modd y gellir defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle.
103	Pan fyddwch yn darparu gwybodaeth i gyflogeion newydd (er enghraifft, fel rhan o broses ymsefydlu), rhaid ichi ddarparu gwybodaeth er mwyn codi eu hymwybyddiaeth o'r Gymraeg.
104	Rhaid i chi ddarparu - (a) geiriad neu logo ar gyfer llofnodion e-bost eich staff fydd yn eu galluogi i ddynodi a ydynt yn siarad Cymraeg yn rhugl neu'n dysgu'r iaith, a (b) geiriad ar gyfer eich cyflogeion fydd yn eu galluogi i gynnwys fersiwn Gymraeg o'u manylion cyswllt mewn negeseuon e-byst, ac i ddarparu fersiwn Gymraeg o unrhyw neges sy'n hysbysu pobl eraill nad ydynt ar gael i ateb negeseuon e-bost.
105	Rhaid i chi - (a) rhoi ar gael i aelodau'r staff sy'n gallu siarad Cymraeg fathodyn iddynt ei wisgo sy'n cyfleu hynny; a (b) hybu gwisgo'r bathodyn ymhlith aelodau'r staff.
111	Pan fyddwch yn - (a) gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd yn eich gweithle (gan gynnwys arwyddion dros dro); neu'n (b) cyhoeddi neu arddangos hysbysiad yn eich gweithle; rhaid i unrhyw destun sy'n cael ei arddangos ar yr arwydd neu'r hysbysiad gael ei arddangos yn Gymraeg (boed ar yr un arwydd neu hysbysiad â'r testun Saesneg cyfatebol neu ar arwydd neu hysbysiad ar wahân), ac os yw'r un testun yn cael ei arddangos yn Gymraeg ac yn Saesneg, chi rhaid ichi beidio â thrin y testun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg.

112	Pan fyddwch yn - (a) gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd yn eich gweithle (gan gynnwys arwyddion dros dro); neu (b) yn cyhoeddi neu'n arddangos hysbysiad; yn eich gweithle; sy'n cyfleu'r un wybodaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi mewn safle fel mai hwnnw sy'n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf.
113	Rhaid i chi sicrhau bod y testun Cymraeg ar arwyddion a hysbysiadau a arddangosir yn eich gweithle yn gywir o ran ystyr a mynegiant.
114	Pan fyddwch yn gwneud cyhoeddiadau dros offer sain yn eich gweithle, rhaid i'r cyhoeddiad hwnnw gael ei wneud yn Gymraeg, ac os gwneir y cyhoeddiad yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid i'r cyhoeddiad gael ei wneud yn Gymraeg yn gyntaf.